

Entisten internoitujen tapaaminen

Noin 30 entistä Saksan ja Unkarin kansalaisina vuosina 1944–46 internoitua tapasivat 28.5. Helsingin Saksalaisen seurakunnan seurakuntasalissa Bernhardinkatu 4:ssa.

Mukavassa ja tiiviissä tapaamisessa pitivät entisten internoitujen perustaman työryhmän puheenjohtaja *Gunvor Brettschneider* ja kansanedustaja *Jacob Söderman* puheet. Tutkija *Niklas Jensen-Eriksen* kertoi tuloksistaan viranomaisten asiainkäsittelystä ja projektinjohtaja *Lars Westerlund* selosti suppeasti Kansallisarkiston hahmotteleman korvauslainsäädännön yleisiä linjoja. Lopuksi toimittaja *Mikko Määttä* kertoi internoituja koskevasta kirjahankkeestaan.

Paikalla lienee yhteensä ollut 50 henkilöä. Entiset internoidut eivät tietyvästi ole aiemmin tavanneet näin laajasti internoimisen päättymisen jälkeen. Osanottajat olivat kaikki vuosina 1944–46 lapsia tai nuorukaisia, tänä päivänä suurin osa heistä on 70- ja 60-vuotiaita.

Valvontakomission vankien korvausasia vuonna 1956

Internoidut -hankkeessa on todettu vielä eräs ryhmä, jolle valtio maksoi korvauksia vuonna 1956. Kyseessä ovat ne 19 tai mahdollisesti 20 henkilöä, jotka Liittoutuneiden valvontakomissio omin luvuin ja ilman muodollista luovutusjärjestystä huhtikuussa 1945 vei vankeuteen Neuvostoliittoon. Vangeista tietyvästi kuusi kuoli vankeusaikanaan Neuvostoliitossa, kaksi jäi omasta tahdostaan sinne vapauduttuaan vankeudesta ja yksitoista palasi 1950-luvun puolivälissä Suomeen.

Valtiokonttori maksoi palanneille korvauksia perustuen henkiseen ja ruumiilliseen kärsimykseen, menetettyyn ansiotuloon, Suomessa saatuun lääkärin- ja sairaanhoitoon, matkakuluihin Neuvostoliitossa sekä asianajokuluihin. Kaavailtuun artikkelikirjaan tulee näillä näkymin kirjoitus aiheesta.

Korvauslainsäädännön jatkovalmistelu

Korvauslainsäädännön jatkovalmistelusta ei ole vielä toistaiseksi erityisiä kuulumisia. Asiaa pohditaan valtioneuvoston kansliassa.

Entisiä internoituja haastatellaan

YTK *Paula Uhlenius* on palkattu tutkimusavustajaksi ajalle 1.6.–31.12.2009. Hänen tehtävänä on koota muistelmätietoja vuosien 1944–47 internoinneista haastattamalla entisiä internoituja ja keräämällä tietoja heistä.

Tarkoitusta varten on laadittu noin 20 kysymystä käsittävä kyselykaavake, joka antaa keräilytoiminnalle järjestelmällisen rakenteen. Arvion mukaan lienee noin 40 entistä internoitua tavoitettavissa. Muutamiin ulkomailla asuviin saataneen yhteys sähköpostitse.

Odotuksena on, että haastattelujen ja tietojen keräilytoiminnan tuloksena syntyy laajahko muistitietoaineisto. Koottu aineisto jää Kansallisarkistoon ja se on hankkeen päättymisen jälkeen Kansallisarkiston asiakkaiden käytettävissä, elleivät haastatellut aseta käyttörajoituksia.

Itsemurhan tehneiden sotilaiden omaisten asema

HuK *Heidi Mustajoki* on palkattu tutkimusavustajaksi ajalle 1.6.–31.8.2009. Hän tutkii sotavuosina itsemurhan tehneiden sotilaiden omaisten asemaa. Yhteensä kuoli oman käden kautta runsaat 800 sotilasta. Itsemurhista 136 liittyy talvisotaan, 651 jatkosotaan ja tämän hetken tiedon mukaan noin 30 Lapin sotaan. Em. luvut ovat kuitenkin vähimmäismääriä, sillä itsemurhien toteaminen ja tilastointi ei ollut aukotonta. Arvion mukaan on itsemurhia luokiteltu myös tapaturmiksi ja muiksi kuolintapauksiksi.

Erilaiset sotatilanteet näkyvät itsemurhatilastoissa. Sotien aktiivisissa hyökkäys- ja puolustusvaiheissa itsemurhatapaukset kasautuivat samoihin joukkoihin ja useimmiten nämä joukot taistelivat etulinjassa. Rauhallisempien vaiheiden aikana itsemurhat esiintyivät tasaisemmin eri toimialueilla.

Määrällisesti eniten itsemurhia tehtiin talvisodan alussa joulukuussa 1939. Jatkosodan osalta 97 liittyy hyökkäysvaiheeseen, 448 asemasotaan ja 106 loppuvaiheeseen. Suhteutettuna kuolleiden kokonaismäärään itsemurhia tapahtui eniten jatkosodan aikana toukokuussa 1944. Ylipäänsä itsemurhien osuus kaikista kuolemantapauksista oli suurimmillaan asemasodan loppuvaiheessa. Lapin sodan aikana esiintyi suhteellisen vähän itsemurhia.

Mustajoki tutkii parhaillaan omaisten avustushakemuksia valtiokonttorissa. Hänellä on oma työpiste hankkeen tiloissa Sörnäisten toimintapisteessä. Mustajoki toimi jo viime vuonna Kansallisarkiston harjoittelijana.

Päättynyt palvelussuhde

HuK *Liisi Khirug* toimi hankkeen tutkimusavustajana 1.3.–31.5.2009. Hänen päätehtävänä oli käydä läpi valvontakomission puheenjohtajan kenraali Andrei Zdanovin kokoelma ja kääntää osa asiakirjoista suomeksi.